

4 Porodnost

Počet živě narozených dětí vzrostl čtvrtým rokem po sobě a v roce 2017 dosáhl 114,4 tisíce. Úroveň úhrnné plodnosti meziročně narostla z 1,63 na 1,69 dítěte na jednu ženu, přičemž specifické míry plodnosti rostly téměř v každém věku. Průměrný věk matky při narození dítěte zůstal třetí rok po sobě na hodnotě 30,0 let. Podíl živě narozených dětí mimo manželství opět meziročně vzrostl a dosáhl 49,0 %.

Živě narozených dětí rodičům s pobytem v ČR (alespoň jeden z nich) bylo v roce 2017 registrováno celkem 114 405, jejich počet byl oproti roku 2016 vyšší o 1,7 tisíce. Naposledy se obyvatelům Česka narodil vyšší počet dětí v roce 2010 a to 117 153. Ve srovnání s rokem 2010 byl však počet žen v reprodukčním věku v roce 2017 nižší (2 380 tisíc vs. 2 537 tisíc), vysoký počet narozených v posledním sledovaném roce byl tak důsledkem růstu intenzity plodnosti (na 1,69 dítěte na jednu ženu, zatímco v roce 2010 byla 1,49). Vůbec nejvyšší byl ve sledovaném období počet živě narozených dětí v roce 2008 a to 119 570 (při úhrnné plodnosti 1,50). Poté následoval pokles až na 106 751 v roce 2013. V posledních čtyřech letech počet živě narozených dětí narostl až na 114 405 v roce 2017.

Mezi živě narozenými dětmi v roce 2017 bylo 58 671 chlapců a 55 734 dívek, což odpovídá poměru 105,3 chlapců na 100 dívek (poměr typický pro vyspělé země). Počet mrtvě narozených dětí v roce 2017 meziročně poklesl z 420 na 384. V období od roku 2012 jsou počty mrtvě narozených dětí v průměru vyšší než v předchozích letech v souvislosti se změnou definice mrtvě narozeného dítěte¹¹. Mrtvorozenost, tj. podíl mrtvě narozených dětí z 1 000 všech narozených dětí, meziročně poklesla z 3,7 ‰ na 3,3 ‰ a dosáhla nejnižší hodnoty v období od roku 2012.

Tab. 4.1 Narození, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Narození celkem	114 947	108 955	107 117	110 252	111 162	113 083	114 789
Mrtvě narození	315	379	366	392	398	420	384
Živě narození	114 632	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405
v tom: chlapci	58 475	55 536	54 702	56 410	56 817	57 837	58 671
dívky	56 157	53 040	52 049	53 450	53 947	54 826	55 734
Porody celkem	112 605	106 952	105 310	108 547	109 519	111 396	113 181
v tom: jednočetné	110 285	104 957	103 518	106 853	107 889	109 719	111 585
dvojčat	2 298	1 987	1 779	1 683	1 617	1 667	1 584
trojčat	22	8	12	11	13	10	12
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-
paterčat	-	-	1	-	-	-	-
Podíl vícečetných porodů (%)	2,1	1,9	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4

Počet porodů narostl mezi roky 2016 a 2017 o 1,8 tisíce na 113 181, což bylo způsobeno vyšším počtem jednočetných porodů (o 1,9 tisíce). Mírně se zvýšil i počet trojčat (z 10 na 12), naopak ubylo dvoučetných porodů (z 1 667 na 1 584). Poklesl i podíl všech vícečetných porodů na 1,4 % úhrnného počtu porodů.

¹¹ Narozením mrtvého dítěte se dle vyhlášky č. 11/1988 Sb., o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky, která byla k 1. 4. 2012 zrušena zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, rozumělo „úplné vypuzení nebo vynětí z těla matčina, jestliže plod neprojevuje ani jednu ze známek života a má porodní hmotnost 1 000 g a vyšší“. Národní legislativa od 1. 4. 2012 definici mrtvě narozeného dítěte nyní neobsahuje, definuje však plod po potratu, kterým se rozumí „plod, který po úplném vypuzení nebo vynětí z těla matčina neprojevuje ani jednu ze známek života a současně jeho porodní hmotnost je nižší než 500 g, a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 22 týdnů.“ Hranice pro vymezení mrtvě narozených dětí se tak snižuje na 500 g. Podle závazného Nařízení Komise (EU) č. 328/2011 členské země poskytují data za takové mrtvě narozené děti, k jejichž úmrtí došlo před úplným vypuzením či vynětím z těla matky – smrt je indikována skutečností, že po oddělení od matky plod nedýchá ani nevykazuje jiné známky života jako například srdeční akci, pulzaci pupečníku nebo aktivní pohyby kosterního svalstva – měly porodní hmotnost 500 g a více, či byly narozené po dvacátém druhém dokončeném týdnu těhotenství, nebo byly při porodu alespoň 25 cm dlouhé, a to od temene hlavy k patě.

Z dlouhodobého hlediska jsou však hodnoty podílu vícečetných porodů stále vyšší, než byly do poloviny 90. let 20. století. Je to ovlivněno zejména častějšími porody z umělých oplodnění a také vyšším průměrným věkem žen při narození dítěte, kdy je pravděpodobnost vícečetného porodu vyšší. V, od roku 2012, trvajícím sestupném trendu je patrný vliv legislativních změn, které ženy motivují k přenosu pouze jednoho embrya¹².

Průměrné živě narozené dítě mělo v roce 2017 porodní hmotnost 3 283 gramů. Ve sledované dekádě se hodnota průměrné hmotnosti živě narozeného dítěte, ani struktura živě narozených dětí podle hmotnostních kategorií výrazně neměnila. I roku 2017 dominovaly děti s porodní hmotností v intervalu 3 000–3 499 gramů (38,5 %), následované dětmi s hmotností v rozpětí 3 500–3 999 gramů (27,8 %) a 2 500–2 999 gramů (17,4 %). Děti vážících po porodu do 2 500 gramů bylo 7,4 %, obdobně jako dětí nad 4 000 gramů váhy (7,8 %).

Tab. 4.2 Živě narození podle porodní hmotnosti, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
méně než 1 000 gramů	430	463	440	418	453	494	505
1 000 – 2 499 gramů	8 077	8 201	8 121	8 025	8 013	7 991	7 989
2 500 – 2 999 gramů	19 281	19 551	19 310	19 457	19 533	19 459	19 881
3 000 – 3 499 gramů	44 362	41 899	41 174	42 361	42 755	43 799	44 102
3 500 – 3 999 gramů	32 800	29 667	28 835	29 891	30 000	31 144	31 834
4 000 – 4 499 gramů	8 592	7 370	7 073	7 302	7 523	7 767	8 016
4 500 a více gramů	1 090	871	816	858	864	976	896
nezjištěno	-	554	982	1 548	1 623	1 033	1 182
průměrná hmotnost (v gramech)	3 289	3 267	3 262	3 271	3 272	3 281	3 283
	%						
méně než 1 000 gramů	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
1 000 – 2 499 gramů	7,0	7,6	7,6	7,3	7,2	7,1	7,0
2 500 – 2 999 gramů	16,8	18,0	18,1	17,7	17,6	17,3	17,4
3 000 – 3 499 gramů	38,7	38,6	38,6	38,6	38,6	38,9	38,5
3 500 – 3 999 gramů	28,6	27,3	27,0	27,2	27,1	27,6	27,8
4 000 – 4 499 gramů	7,5	6,8	6,6	6,6	6,8	6,9	7,0
4 500 a více gramů	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8
nezjištěno	-	0,5	0,9	1,4	1,5	0,9	1,0

Vdaným ženám se v roce 2017 narodilo 51,0 % ze všech živě narozených dětí (tab. 4.3). Tento podíl meziročně poklesl z 51,4 %, ale z hlediska absolutních počtů došlo u vdaných žen k nárůstu z 57 930 na 58 314 živě narozených dětí. V posledních deseti letech se jejich podíl snížil z 65,5 % na 51,0 %, absolutně vyjádřeno ze 75 095 v roce 2007. Druhou nejpočetnější skupinou matek jsou svobodné ženy. U nich byl absolutní nárůst počtu živě narozených dětí i mezi roky 2016 a 2017 výraznější než u vdaných (z 48 807 na 50 379) a podíl dětí narozených svobodným ženám narostl na 44,0 %, o 0,7 p. b. Za uplynulou dekádu šlo o růst z 32 026 na 50 379 živě narozených dětí svobodným ženám, tedy o více než polovinu.

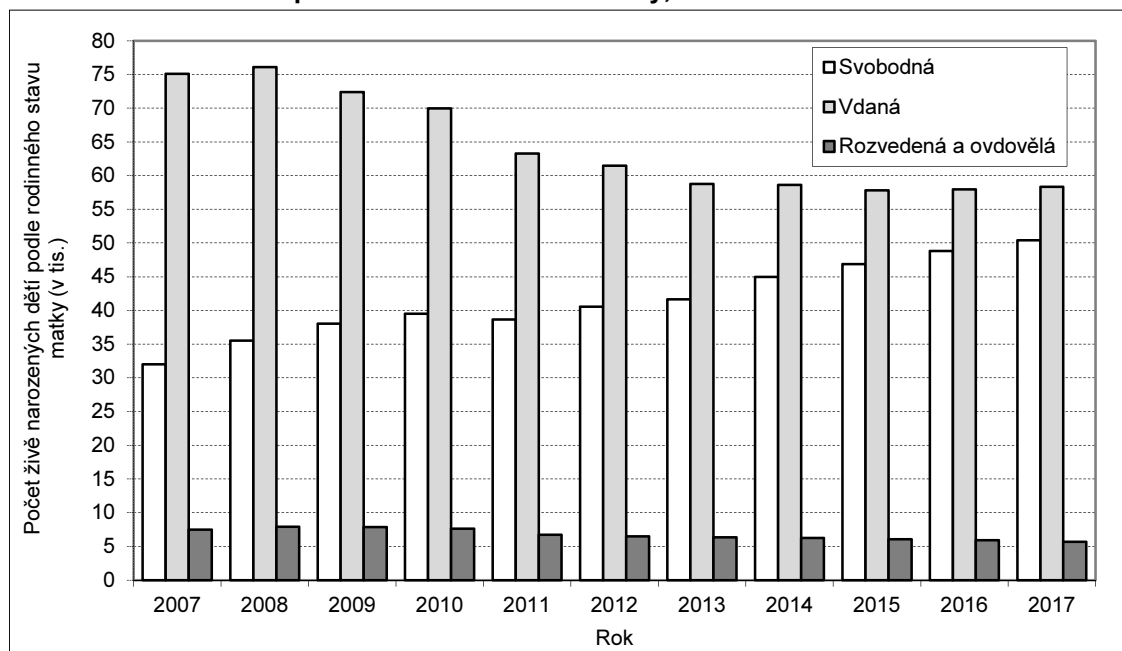
V posledním sledovaném roce měly ženy s rodinným stavem rozvedená a ovdovělá v obou případech méně dětí než v roce 2016. U rozvedených šlo o pokles z 5 730 na 5 539 a v případě ovdovělých z 196 na 173. Z dlouhodobého hlediska podíly živě narozených dětí u těchto subpopulací žen mezi roky 2007 a 2017 klesaly a to u rozvedených z 6,3 % na 4,8 % a v případě ovdovělých z 0,3 % na 0,2 %.

¹² Od 1. 4. 2012 nabyla účinnosti novela zákona o veřejném zdravotním pojištění (č. 48/1997 Sb.), podle níž stát hradí čtyři cykly umělého oplodnění za předpokladu, že v prvních dvou cyklech došlo k přenosu jednoho embrya. V ostatních případech jsou hrazeny pouze tři cykly.

Tab. 4.3 Živě narození podle rodinného stavu matky, 2007–2017

Rodinný stav matky	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Svobodná	32 026	40 581	41 655	44 985	46 887	48 807	50 379
Vdaná	75 095	61 488	58 751	58 593	57 788	57 930	58 314
Rozvedená	7 208	6 299	6 134	6 089	5 911	5 730	5 539
Ovdovělá	303	208	211	193	178	196	173
Podíl dětí narozených svobodným ženám (%)	27,9	37,4	39,0	40,9	42,3	43,3	44,0
Podíl dětí narozených vdaným ženám (%)	65,5	56,6	55,0	53,3	52,2	51,4	51,0
Podíl dětí narozených rozvedeným ženám (%)	6,3	5,8	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8
Podíl dětí narozených ovdovělým ženám (%)	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Obr. 4.1 Živě narození podle rodinného stavu matky, 2007–2017

Mezi posledními dvěma roky došlo k růstu počtu živě narozených dětí ve všech pořadích narození. Nejvíce přibýlo dětí narozených prvorodičkám (o 808 na 55 726), následovaly děti druhého (o 530 na 41 832) a třetího a vyššího pořadí (o 404 na 16 847). Relativní nárůst byl ale nejvýraznější u poslední skupiny (o 2,5 %). Za posledních deset let se struktura živě narozených dětí podle pořadí téměř neměnila (tab. 4.4) – děti prvního pořadí představovaly každoročně 46–49 % všech dětí, druhého pořadí mezi 37 až 39 % a třetího a vyššího pořadí 14–15 %. V roce 2017 živě narozené děti prvního pořadí tvořily 48,7 %, druhého pořadí 36,6 % a třetího a vyššího pořadí 14,7 % úhrnu živě narozených dětí.

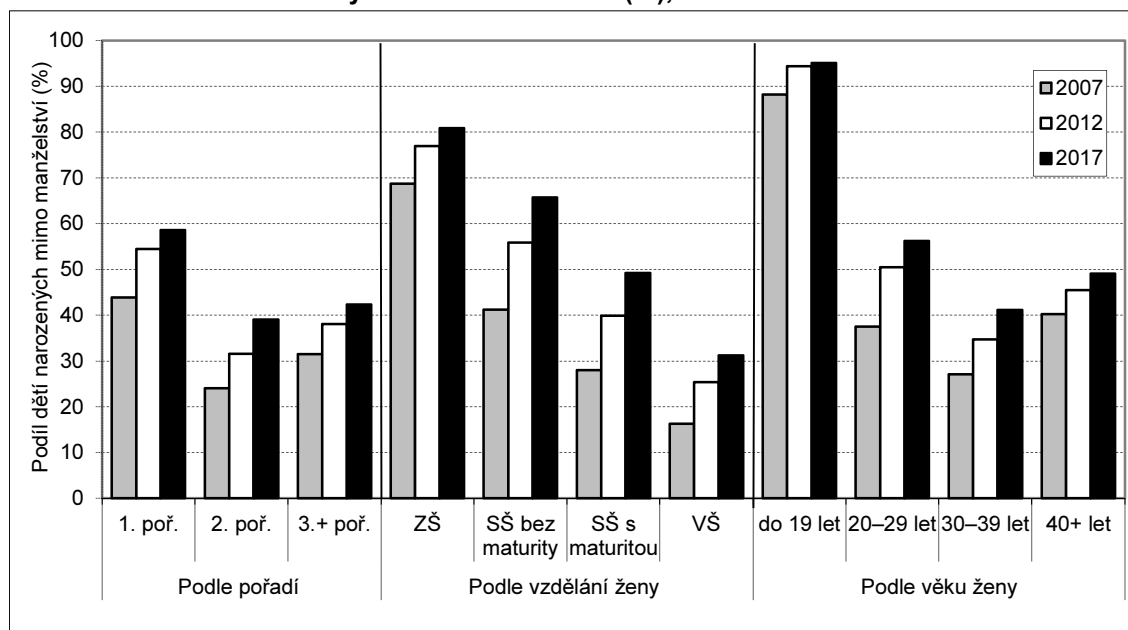
Počet živě narozených dětí v manželství (tab. 4.4) se mezi roky 2016 a 2017 zvýšil díky vzestupu počtu dětí narozených v prvním pořadí (z 22 811 na 23 090) a ve třetím či vyšším pořadí (z 9 592 na 9 719). Naopak u druhého pořadí počet dětí narozených v manželství mírně poklesl (z 25 527 na 25 505). Za posledních deset let se více snížil počet živě narozených dětí vdaným ženám u prvního (o 23,9 %) a druhého pořadí (o 22,7 %), mírněji pak u třetího a vyššího pořadí (o 17,4 %). U živě narozených dětí mimo manželství lze sledovat poslední meziroční nárůst jejich počtu ve všech pořadích – z 32 107 na 32 636 u prvního, z 15 775 na 16 327 u druhého a z 6 851 na 7 128 u třetího a vyššího pořadí. Relativně nejvíce mezi roky 2016 a 2017 vzrostl stejně jako u vdaných žen počet dětí narozených v třetím a vyšším pořadí (o 4,0 %). Vývoj počtu dětí narozených nevdaným ženám měl v průběhu celého desetiletí s výjimkou roku 2011 rostoucí trend, přičemž nejvýrazněji rostly počty dětí ve druhém pořadí (o 57,0 %), které byly následované prvním (o 37,6 %) a třetím a vyšším pořadím (o 31,5 %).

Tab. 4.4 Živě narození podle pořadí a legitimacy, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Živě narození celkem	114 632	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405
v 1. pořadí	54 050	51 476	51 092	52 106	53 223	54 918	55 726
v 2. pořadí	43 400	41 826	40 078	41 196	41 276	41 302	41 832
v 3. a dalším pořadí	17 182	15 274	15 581	16 558	16 265	16 443	16 847
Živě narození v manželství	75 095	61 488	58 751	58 593	57 788	57 930	58 314
v 1. pořadí	30 333	23 420	22 619	22 243	22 364	22 811	23 090
v 2. pořadí	32 999	28 607	26 676	26 515	25 795	25 527	25 505
v 3. a dalším pořadí	11 763	9 461	9 456	9 835	9 629	9 592	9 719
Živě narození mimo manželství	39 537	47 088	48 000	51 267	52 976	54 733	56 091
v 1. pořadí	23 717	28 056	28 473	29 863	30 859	32 107	32 636
v 2. pořadí	10 401	13 219	13 402	14 681	15 481	15 775	16 327
v 3. a dalším pořadí	5 419	5 813	6 125	6 723	6 636	6 851	7 128
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)	34,5	43,4	45,0	46,7	47,8	48,6	49,0
v 1. pořadí	43,9	54,5	55,7	57,3	58,0	58,5	58,6
v 2. pořadí	24,0	31,6	33,4	35,6	37,5	38,2	39,0
v 3. a dalším pořadí	31,5	38,1	39,3	40,6	40,8	41,7	42,3

Podíl dětí narozených mimo manželství se mezi dvěma posledními roky zvýšil mírně – ze 48,6 % na 49,0 %. Nejvíce se zvýšil u dětí druhého pořadí (z 38,2 % na 39,0 %), dále pak u třetího a vyššího pořadí (z 41,7 % na 42,3 %). V případě prvorozených dětí se tento podíl zvýšil pouze nepatrně (z 58,5 % na 58,6 %), i přesto je ve srovnání s podíly pro ostatní pořadí zdaleka nejvyšší. Také z dlouhodobého hlediska nejrychleji rostl podíl narozených mimo manželství u druhého pořadí – mezi roky 2007 a 2017 vzrostl o 15,1 p. b.

Obr. 4.2 Podíl živě narozených mimo manželství (%), 2007–2017

Pozn.: Od roku 2015 se na hlášení o narození rozlišuje i vyšší odborné vzdělání matky, avšak z důvodu srovnatelnosti delší časové řady je zde skupina matek s touto úrovní vzdělání zařazena ke středoškolskému vzdělání s maturitou.

S rostoucím nejvyšším ukončeným vzděláním klesá zastoupení dětí narozených neprovdaným matkám, protože ženy s vyšší úrovní vzdělání mají spíše konzervativní postoje v kontextu narození dítěte do/mimo manželství¹³. V roce 2017 se vysokoškolsky vzdělaným ženám narodilo mimo manželství 31,2 % živě

¹³ Rychtaříková, J. 2003. *Diferenční plodnost v České republice podle rodinného stavu a vzdělání v kohortní perspektivě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003, 108 s.

narozených dětí, oproti roku 2007 jde však o podíl téměř dvojnásobný (16,3 % v roce 2007). Naopak u žen se základním vzděláním se mimo manželství narodilo 80,9 % dětí (v roce 2007 to bylo 68,7 %). Matky se středoškolským vzděláním se nachází uprostřed spektra s 65,7 % dětí narozených neprovdaným ženám bez maturity v roce 2017 a s 49,3 % mezi matkami s úspěšně složenou maturitní zkouškou.

Věk ženy je dalším zásadním diferenčním faktorem narození dítěte do/mimo manželství (obr. 4.2). Nejčastěji se neprovdané rodičky vyskytují v nejmladším věku do 19 let (95,1 % v roce 2017) a s rostoucím věkem se tento podíl snižuje (56,3 % u 20–29letých a 41,2 % u 30–39letých) až do věkové skupiny 40letých a starších, v které podíl zase mírně roste (49,1 % v roce 2017). V poslední dekádě relativně nejvíce narostlo zastoupení mimomanželských dětí u věkových skupin 20–29 a 30–39 let (zhruba o polovinu).

Vysoký a navíc rostoucí podíl dětí narozených mimo manželství nemusí znamenat, že tyto děti žijí v rodině bez otce. Údaje v hlášení o narození se sice nezabývají rodinným zázemím, ale dá se předpokládat, že v případě uvedení údajů o otci dítěte půjde z nemalé části o případ otce žijícího s rodinou. V roce 2017 nebyly vyplněné informace o otci u 7,2 % ze všech živě narozených dětí, resp. u 14,7 % (8 248 narozených) z těch, které se narodily mimo manželství. Před deseti lety byly tyto podíly vyšší, 9,7 %, respektive 28,0 %.

Nejpodstatnější faktorem (ne)uvedení údajů o otci je zřejmě nejvyšší ukončené vzdělání ženy. V případě žen se základním nebo nižším vzděláním nebyly v roce 2017 položky pro otce vyplněny u 38,2 % živě narozených dětí mimo manželství. S rostoucí úrovní vzdělání se tento podíl snižuje až na 6,0 % u vysokoškolsky vzdělaných matek. Dalším zásadním determinantem je věk matek. Výrazně vyšší čísla byla u nejmladších matek (19 letých a mladších), kde šlo v roce 2017 o 45,7 %, zatímco u věkových kategorií, kde dochází nejčastěji k reprodukci (25–29 a 30–34 let) se podíly pohybovaly mírně nad 10 %. Vyšší podíly nevyplněných údajů o otci jsou zaznamenávány i u dětí třetího a vyššího pořadí (27,9 % z dětí narozených nevdaným ženám v roce 2017) oproti dětem prvního a druhého pořadí (12,6 %, resp. 13,2 %).

Úhrnná plodnost v roce 2017 dosáhla 1,69 dítěte na jednu ženu (tab. 4.5), přičemž vyšší hodnota tohoto ukazatele byla naposledy zaznamenána až v roce 1992. Úhrnná plodnost roste šestým rokem po sobě a poslední meziroční nárůst byl 0,06 dítěte, stejně jako o rok dříve. Na začátku sledovaného období dosáhl průměrný počet živě narozených dětí připadajících na jednu ženu reprodukčního věku lokálního maxima v roce 2008 (1,50 dítěte na jednu ženu), poté následoval pokles na hodnotu 1,43 v roce 2011 a od té doby sledujeme jeho nárůst. V roce 2017 se dále zvýšila i čistá míra reprodukce a to z 0,787 v roce 2016 na 0,816 (úroveň 1,0 znamená, že se ženě narodí v průměru 1 dcera, jež se zároveň dožije věku své matky při porodu). Na růst měla vliv nejen vyšší intenzita plodnosti, ale i mírné zlepšení úmrtnostních poměrů žen v reprodukčním věku.

Tab. 4.5 Ukazatele plodnosti, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Úhrnná plodnost*	1,438	1,452	1,456	1,528	1,570	1,630	1,687
1. pořadí	0,694	0,719	0,728	0,757	0,787	0,829	0,858
2. pořadí	0,528	0,542	0,531	0,558	0,570	0,582	0,600
3.+ pořadí	0,216	0,191	0,197	0,213	0,212	0,219	0,230
Čistá míra reprodukce**	0,699	0,704	0,705	0,738	0,759	0,787	0,816
Průměrný věk matek při narození dítěte	29,1	29,8	29,9	29,9	30,0	30,0	30,0
1. pořadí	27,1	27,9	28,1	28,1	28,2	28,2	28,2
2. pořadí	30,1	31,0	31,0	31,1	31,2	31,2	31,3
3.+ pořadí	33,1	33,3	33,2	33,3	33,4	33,3	33,4

* Průměrný počet živě narozených dětí na jednu ženu reprodukčního věku (15–49 let) za předpokladu zachování měř plodnosti daného roku po celé reprodukční období ženy.

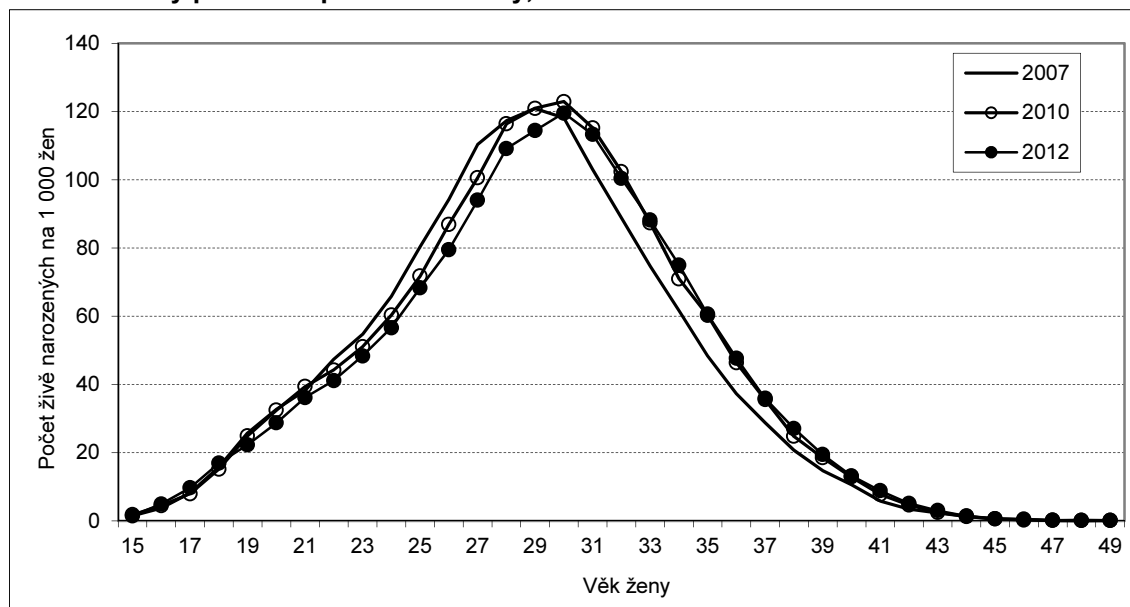
** Čistá míra reprodukce vyjadřuje počet živě narozených dívek na jednu ženu, které by se při úrovni plodnosti a úmrtnosti daného roku dožily věku svých matek při porodu.

K nárůstu úhrnné plodnosti v posledním sledovaném roce přispěla plodnost všech pořadí narození (tab. 4.5). Nejvíce vzrostla intenzita plodnosti prvního pořadí (z 0,829 na 0,858 dítěte na jednu ženu), dále pak druhého pořadí (z 0,582 na 0,600) a absolutně nejméně třetího a vyššího pořadí (z 0,219 na 0,230). Relativně nejvíce se však zvýšila právě úroveň plodnosti třetího a vyššího pořadí (o 4,6 %). Podíly plodnosti jednotlivých pořadí na celkové úrovni plodnosti se meziročně změnily pouze nepatrně a i z dlouhodobého pohledu se výrazně nemění. V roce 2017 připadlo 50,8 % úhrnné plodnosti na plodnost prvního pořadí, 35,5 % na plodnost druhého a 13,6 % na plodnost třetího a vyššího pořadí.

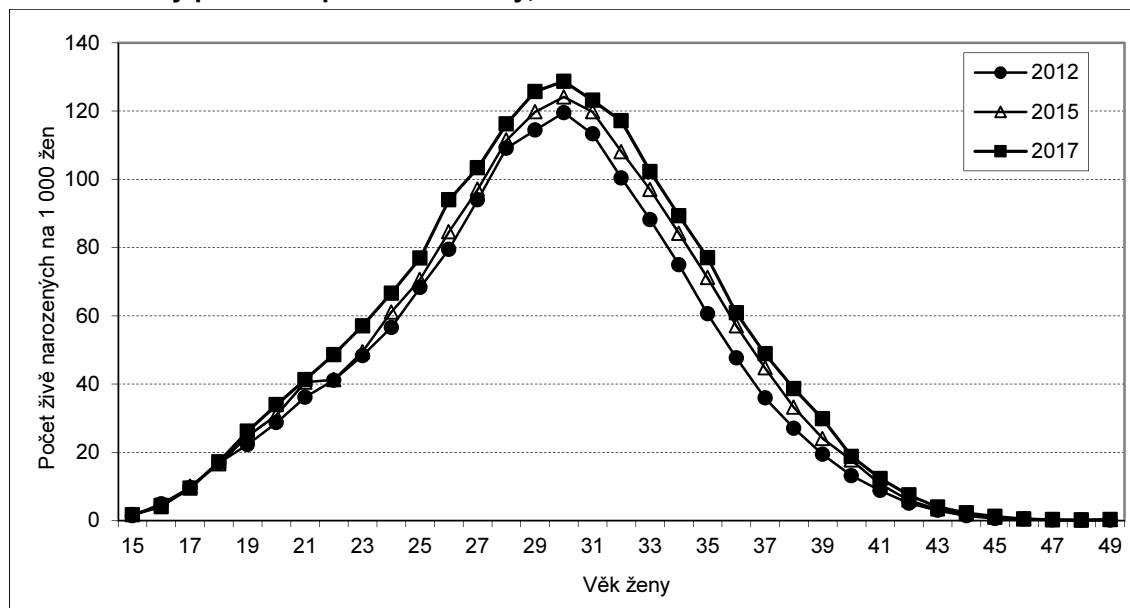
Průměrný věk matky při narození dítěte stagnoval už třetí rok v řadě na hodnotě 30,0 let. V průměru posledních pěti let to znamená meziroční nárůsty 0,05 roku, zatímco v předchozí pětiletce (2007–2012) 0,12 roku. Hodnoty úhrnné plodnosti tak již nejsou podstatněji ovlivňovány odkládáním rození dětí do vyššího věku, jako tomu bylo v minulosti (zejména ve 2. polovině 90. let a na přelomu tisíciletí). Za poslední dekádu nejvíce narostl průměrný věk ženy při narození druhého dítěte (z 30,1 na 31,3 let), jen nepatrně méně pak u prvorodiček (z 27,1 na 28,2 let). U třetího pořadí byl pozorován nejmenší nárůst při srovnání let 2007 a 2017 a to z 33,1 na 33,4 let. Nejedná se ovšem o jasný trend a hodnoty kolísaly v tomto rozmezí.

Míry plodnosti podle věku se v poslední dekádě vyvíjely různorodě (obr. 4.3a, obr. 4.3b). Při srovnání let 2007 a 2010, kdy úhrnná plodnost rostla, se intenzita plodnosti zvýšila zejména ve věkové skupině 30–38 let a mezi věky 22–27 let došlo naopak k poklesu. Za mírným poklesem intenzity celkové plodnosti při srovnání let 2010 a 2012 stály zejména nižší hodnoty měr plodnosti ve věkové kategorii 19–32 let, přičemž u starších žen úroveň plodnosti spíše stagnovala. V poslední pětiletce (obr. 4.3b), kdy došlo k výraznému nárůstu intenzity plodnosti, rostly míry plodnosti v téměř všech věcích, nejvíce ve věkové skupině 32–36 let. Také při srovnání prvního a posledního roku ze sledovaného období (tab. 4.6) se úroveň plodnosti zvýšila téměř v celém věkovém rozpětí reprodukčního období ženy (s výjimkou žen 25 až 28letých), přičemž nejvíce vzrostly míry plodnosti u věkové skupiny 30–39 let. Věk s maximální mírou plodnosti se přesunul z 29 let (121 dětí na 1 000 žen) v roce 2007 na 30 let (129 dětí) v roce 2017.

Obr. 4.3a Míry plodnosti podle věku ženy, 2007–2012

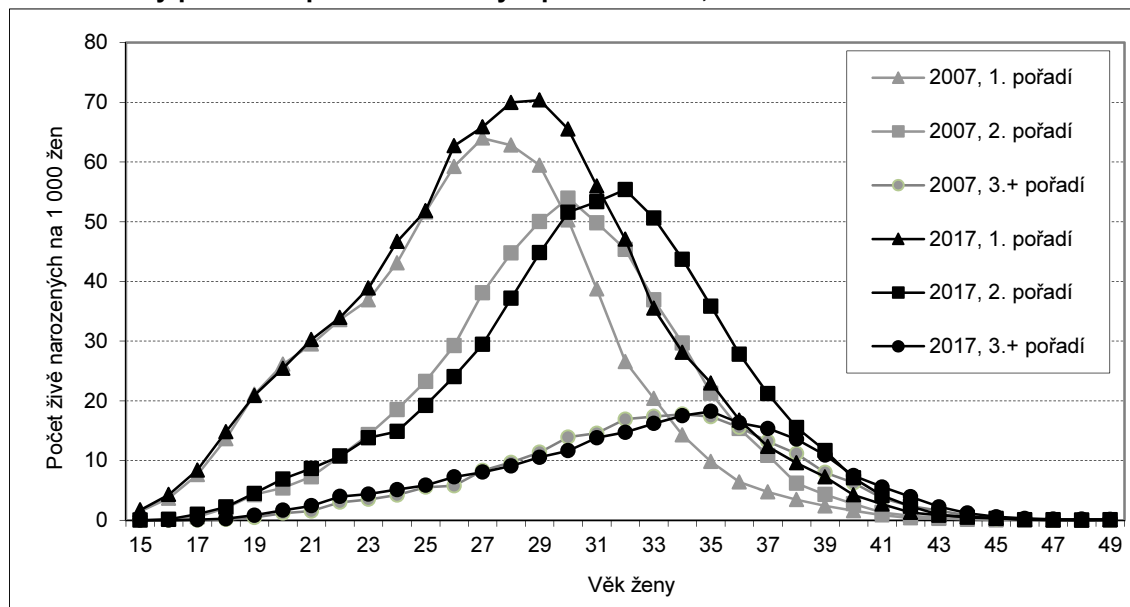

Obr. 4.3b Míry plodnosti podle věku ženy, 2012–2017

Ve srovnání let 2007 a 2017 se věkově specifické míry plodnosti podle pořadí vyvíjely odlišně. Míry plodnosti prvního pořadí se zvýšily podstatně zejména ve věkové skupině 28–38 let, zatímco ve většině dalších věků rostly pouze mírně (pokles by výjimkou). Věk maximální intenzity plodnosti se zvýšil z 27 na 29 let. U měr plodnosti druhého pořadí se růst týkal zejména žen ve věku 32–40 let, naopak u věkové skupiny 24–30 let byl sledován pokles. Nejvyšší hodnota míry plodnosti se posunula z 30 na 32 let. Plodnost třetího a vyššího pořadí narostla ve zkoumané dekádě zejména u žen ve věku 37–42 let, v ostatních věcích byla patrná stagnace. Vrchol intenzity plodnosti se přesunul z 34 na 35 let.

Obr. 4.4 Míry plodnosti podle věku ženy a pořadí dítěte, 2007–2017

Tab. 4.6 Míry plodnosti podle věku ženy a pořadí dítěte (na 1 000 žen), 2007–2017

Věk	1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí			Celkem		
	2007	2012	2017	2007	2012	2017	2007	2012	2017	2007	2012	2017
18	13,6	14,8	14,8	2,0	1,9	2,2	0,1	0,2	0,2	15,7	16,9	17,2
19	21,1	18,6	20,9	4,3	3,2	4,5	0,5	0,5	0,8	25,8	22,3	26,2
20	26,1	22,2	25,4	5,4	5,3	6,9	1,2	1,2	1,7	32,7	28,7	34,0
21	29,5	25,8	30,3	7,3	8,0	8,7	1,5	2,3	2,4	38,3	36,2	41,3
22	33,6	29,0	34,0	10,7	9,2	10,7	3,0	2,9	4,0	47,3	41,1	48,7
23	36,9	32,0	38,9	14,3	12,7	13,8	3,5	3,6	4,4	54,7	48,4	57,1
24	43,1	36,2	46,7	18,5	15,9	14,9	4,2	4,5	5,1	65,9	56,6	66,7
25	51,6	44,6	51,8	23,2	19,0	19,2	5,5	4,7	5,9	80,4	68,3	76,9
26	59,3	51,7	62,7	29,2	21,7	24,0	5,8	6,1	7,3	94,3	79,5	94,0
27	64,0	58,7	65,9	38,1	29,0	29,4	8,3	6,3	8,0	110,4	94,0	103,4
28	62,8	63,7	70,0	44,8	37,5	37,2	9,7	7,9	9,1	117,3	109,1	116,3
29	59,5	62,0	70,4	50,0	43,6	44,8	11,4	8,9	10,5	120,9	114,5	125,8
30	50,3	58,6	65,5	54,0	50,6	51,6	13,9	10,4	11,6	118,1	119,5	128,7
31	38,7	47,9	56,0	49,8	53,8	53,3	14,6	11,7	13,8	103,1	113,3	123,1
32	26,6	37,6	47,1	45,4	49,5	55,4	16,9	13,4	14,7	88,8	100,4	117,2
33	20,4	28,3	35,5	36,9	45,7	50,6	17,4	14,2	16,2	74,7	88,2	102,3
34	14,3	21,9	28,1	29,6	37,6	43,7	17,7	15,5	17,5	61,6	75,0	89,4
35	9,8	16,2	23,0	21,3	29,8	35,8	17,3	14,6	18,2	48,4	60,6	77,1
36	6,4	11,7	16,8	15,3	22,5	27,8	15,6	13,5	16,3	37,3	47,7	60,9
37	4,7	7,9	12,3	10,9	16,1	21,2	13,2	11,9	15,4	28,8	35,9	48,9
38	3,4	5,4	9,6	6,2	11,2	15,5	11,2	10,5	13,6	20,7	27,1	38,7
39	2,4	3,9	7,3	4,3	7,1	11,7	8,0	8,4	10,9	14,7	19,4	29,8
40	1,6	2,6	4,2	2,7	4,1	7,1	6,3	6,4	7,5	10,6	13,2	18,8
41	0,9	1,7	2,7	1,3	2,9	4,1	3,7	4,3	5,5	5,9	8,9	12,3
42	0,4	0,7	1,3	0,7	1,3	2,3	2,3	3,1	3,9	3,5	5,1	7,5
43	0,3	0,5	0,9	0,4	0,8	0,9	1,6	1,7	2,2	2,3	3,0	4,0
44	0,1	0,2	0,6	0,3	0,4	0,5	0,8	0,8	1,2	1,3	1,4	2,3

Pozn.: Tučně jsou zvýrazněny nejvyšší hodnoty v daném pořadí a roce.

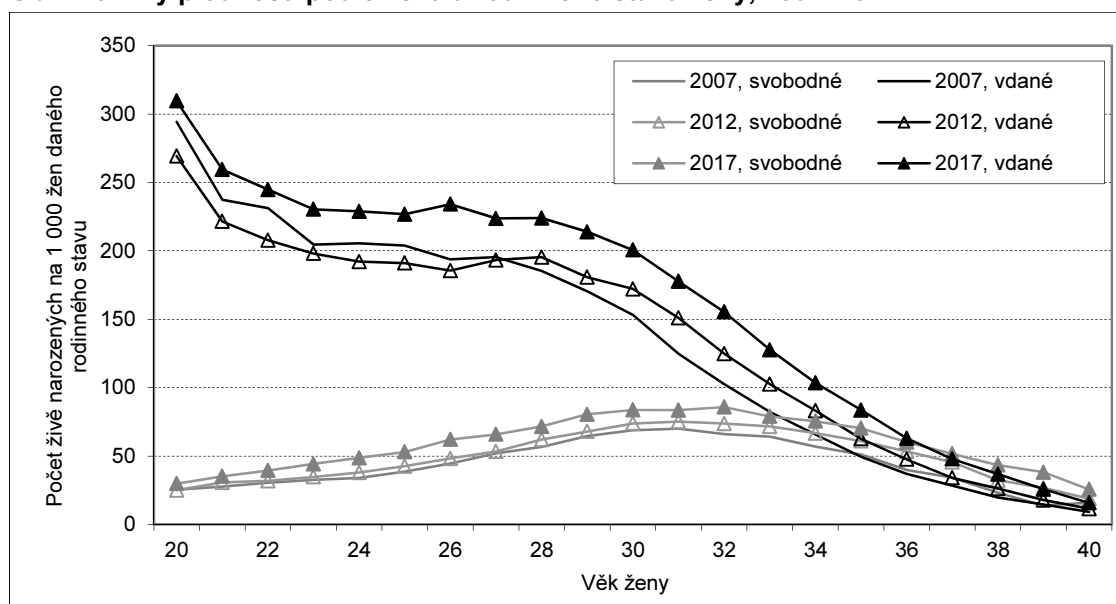
Míry plodnosti vdaných žen jsou výrazně vyšší než u svobodných až do věku okolo 35 let, poté jsou si velmi blízké (obr. 4.5). Věkově specifické míry plodnosti vdaných a svobodných žen tak mají jiný průběh. Nejvyšší intenzita plodnosti je u vdaných žen v nejmladších věkových skupinách, kde vstup do manželství často provází narození dítěte¹⁴, směrem ke starším věkovým kategoriím úroveň plodnosti klesá s výjimkou stagnace ve věku 23 až 28 let. Při srovnání let 2007 a 2017 je patrné, že intenzita plodnosti rostla absolutně nejvíce ve věku matek 26–35 let. Relativně se míry plodnosti vdaných nejvíce zvýšily u žen ve věku 32 let a starších (více než 1,5 násobně). Věkový profil měr plodnosti svobodných je ve srovnání s vdanými více podobný obecnému profilu měr plodnosti bez rozlišení rodinného stavu, kdy plodnost s věkem roste k vrcholu okolo 30 let. Intenzita plodnosti svobodných se mezi roky 2007 a 2017 zvýšila ve všech věcích. Absolutně nejvíce u žen ve věku 32 let a více a relativně si nejvíce polepšily věkové kategorie 22–26 let a 34+.

¹⁴ Předmanželská koncepce (podíl narozených v 1. pořadí do 8 měsíců po sňatku z celkového počtu narozených v 1. pořadí v nynějším manželství v %) dosáhla v roce 2017 hodnoty 25,3 %. U nejmladších žen byly podíly vyšší – např. podíl pro ženy mladší 20 let byl 81,4 % a pro 20–24leté 44,1 %.

Obr. 4.5 Míry plodnosti podle věku a rodinného stavu ženy, 2007–2017

Průměrná doba mezi prvním a druhým porodem poklesla z 5,3 let v roce 2007 na 4,5 v roce 2012 a v následujících letech už klesala mírněji na 4,3 roky v roce 2017. Nejčastější je dvouletý meziporodní interval, jehož zastoupení navíc vzrostlo z 20,1 % v roce 2007 na 31,5 % o deset let později. Výrazněji se zvýšilo v poslední dekádě i zastoupení jednoletého intervalu a to z 9,6 % na 14,5 %. Naopak podíl delších než dvouletých časových odstupů mezi prvním a druhým porodem poklesl z 70,0 % na 53,6 %.

I průměrná doba mezi druhým a třetím porodem se v uplynulých deseti letech snižovala a to z 7,1 let v roce 2007 na 6,0 let o pět let později. V poslední pětiletce pak klesala mírněji na 5,7 let v roce 2017. Nejvíce narostlo mezi roky 2007 a 2017 zastoupení porodů po dvou letech (z 11,7 % na 18,8 %). Výraznější nárůst byl patrný i u jednoletého (z 8,6 % na 12,7 %) a tříletého (z 10,5 % na 13,5 %) intervalu. Podíl delších (4 a více let) intervalů mezi druhým a třetím porodem tak poklesl z 68,7 % na 54,4 %.

Tab. 4.7 Meziporodní intervaly, 2007–2017

Meziporodní interval (roky)	Interval mezi 1. a 2. porodem (%)							Interval mezi 2. a 3. porodem (%)						
	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6	0,8	0,7
1	9,6	13,7	13,7	13,9	14,5	14,5	14,5	8,6	12,5	12,5	12,9	12,4	12,8	12,7
2	20,1	28,4	29,2	28,9	29,5	30,3	31,5	11,7	18,1	16,9	17,8	18,2	17,8	18,8
3	18,8	19,8	18,9	18,3	17,3	17,7	17,8	10,5	13,8	14,1	14,4	13,1	12,6	13,5
4	12,5	10,0	10,2	9,8	9,6	9,3	9,0	9,9	9,0	9,7	9,0	9,3	8,5	8,9
5	8,4	7,2	7,4	7,7	7,5	6,9	6,6	8,1	7,7	8,4	8,1	8,6	8,5	7,9
6	6,7	5,1	5,1	5,7	5,8	5,7	5,1	7,6	6,8	7,0	7,2	7,8	8,3	7,3
7	5,3	3,6	3,7	3,9	4,1	4,1	3,9	6,8	5,8	5,5	5,7	6,1	6,7	6,2
8	3,9	2,5	2,4	2,5	2,8	2,9	3,1	5,6	4,4	4,5	5,2	5,0	5,4	5,3
9	3,0	1,8	1,9	1,8	2,1	2,1	2,0	5,3	4,0	4,1	3,9	3,9	4,1	4,6
0–4	61,3	72,4	72,5	71,3	71,3	72,2	73,1	41,2	54,1	54,0	54,7	53,5	52,6	54,5
5–9	27,3	20,3	20,5	21,7	22,3	21,7	20,8	33,5	28,7	29,6	30,1	31,5	33,0	31,3
10–14	8,9	5,1	5,0	5,0	4,6	4,5	4,6	19,2	11,9	12,0	11,2	10,8	10,8	10,7
15–19	2,4	1,9	1,7	1,6	1,4	1,3	1,1	5,6	4,7	3,9	3,4	3,7	3,0	2,8
20+	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Průměrná délka (roky)	5,3	4,5	4,4	4,5	4,4	4,3	4,3	7,1	6,0	5,9	5,8	5,8	5,8	5,7

Pozn.: Výpočet z absolutních počtů živě narozených z jednočetných porodů.

Podíl živě narozených dětí s jiným než (odvozeným¹⁵) českým státním občanstvím na všech živě narozených dětech rostl téměř nepřetržitě mezi roky 2007 a 2017. Narostl z 1,8 % na 3,8 %, absolutně z 2 094 na 4 313 živě narozených dětí. Poslední relativní meziroční nárůst byl výrazný – o 0,5 p. b., tj. o 604 absolutně. V roce 2017 se narodilo nejvíce dětí se státním občanstvím Slovenska (1 018¹⁶), následovaly děti s ukrajinským (957) a vietnamským (931) státním občanstvím. Právě děti se státním občanstvím Ukrajiny dominovaly pořadí podle četnosti v roce 2016 a v případě Vietnamu dokonce každoročně mezi roky 2007 až 2015. Tyto tři státní občanství byly v jednotlivých letech sledovaného období vždy na prvních třech místech.

Tab. 4.8 Živě narození podle státního občanství*, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Živě narození s cizím státním občanstvím	2 094	3 270	3 345	3 482	3 631	3 709	4 313
- podíl na úhrnu (%)	1,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3	3,8
z toho státní občanství:							
Slovensko	249	389	459	530	509	583	1 018
Ukrajina	431	737	781	846	917	931	957
Vietnam	767	1 104	965	996	1 041	912	931
Rusko	108	225	225	204	234	266	289
Rumunsko	23	44	60	81	76	123	145

* Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2017.

Podíl živě narozených dětí matkám, které se narodily mimo území ČR, se mezi roky 2012 (údaj je dostupný až od tohoto roku) a 2017 zvýšil z 5,8 % na 7,3 %. Z porovnání údajů z tabulek 4.8 a 4.9 je zřejmé, že děti s matkou narozenou v zahraničí je více než děti s cizím státním občanstvím. Důvodem je, že děti narozené matkám s cizím původem měly velmi často odvozené české státní občanství (tzn. alespoň jeden z rodičů měl české občanství). Obzvláště je to patrné u Slovenska, protože 3 340 dětí se v roce 2017 narodilo matkám původem ze Slovenska, ale pouze něco málo přes tisíc jich má slovenské státní občanství. Další početnou skupinu matek s místem narození mimo ČR, kterým se v roce 2017 narodilo dítě, byly matky narozené na Ukrajině (1 479 živě narozených) a ve Vietnamu (1 058).

Tab. 4.9 Živě narození podle země narození matky*, 2012–2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Živě narození s cizí zemí narození matky	6 336	6 693	6 975	7 530	7 645	8 304
- podíl na úhrnu (%)	5,8	6,3	6,3	6,8	6,8	7,3
z toho země narození matky:						
Slovensko	2 384	2 541	2 624	2 894	2 972	3 340
Ukrajina	1 070	1 170	1 245	1 360	1 399	1 479
Vietnam	1 179	1 046	1 065	1 117	1 011	1 058
Rusko	340	347	377	437	448	477
Polsko	119	153	168	183	158	211

* Výběr a řazení států narození matky podle četnosti v roce 2017.

¹⁵ Státní občanství dítěte se na statistickém hlášení přímo nesleduje, je odvozováno od občanství rodičů. Cizí státní občanství ČSÚ udává pouze u dětí, u kterých ani jeden z rodičů neměl v době narození dítěte státní občanství ČR. Počet živě narozených dětí podle odvozeného státního občanství je tedy ovlivněn i tím, že některé subpopulace cizinců rodí děti spíše v rámci homogenních párů z pohledu státního občanství (např. Vietnamci) a tudíž mají jejich děti odvozené cizí státní občanství. Jiné subpopulace zase rodí převážně v páru s občánem/občankou České republiky a je jim proto odvozeno české státní občanství.

¹⁶ Výrazný meziroční nárůst o více než 400 dětí slovenského státního občanství je z velké části důsledkem zavedení kontroly s využitím administrativních datových zdrojů.

